

Mit lehetne tenni, hogy a honismereti mozgalom méltó helyére kerüljön?

1990 nyarán a honismereti mozgalom újjászerveződött. A csillebérci találkozón – amely konferencia és akadémia is volt egyszerre – megvált eddigi fenntartójától, a népfronttól, s új utakon indult el. Jelenleg szerveződnek a megyei és városi egyesületek, az országos Honismereti Szövetség már működik. De mi van az egyes településeken? Mit tesznek az emberek a városokban és a falvakban? Nem vagyok arra hivatva, hogy ítélek, de véleményemet leírom: a mozgalom gyenge lábakon áll. Igaz, Zalában is megyei fórumon megbeszéltük a feladatokat, igaz, hogy lakóhelyemen működik Városvédő Egyesület, de éppen most szűnt meg a Múzeum Barátok Köre, s azt tapasztalom, hogy se területileg, se egyénileg nem szökött magasabbra a nemzeti tudat és önismeret higanyszála. Tudok arról, hogy megyénkben az elmúlt nyáron a Lendva vidék kutatása keretén belül levéltáros kutatótábor volt középiskolásoknak, két éve pedig a cigány olvasótáborok is felvették programjukba ezt a témát. Ez azonban nem melengeti eléggé a szívemet, s ha arra gondolok, hogy Városvédő Egyesületünk is zömmel igen idős emberekből áll, meg a felnőt, ifjúsági és gyermek honismereti körök szinte teljesen megszűntek, akkor csak a tennivalók hatalmas sora foglalkoztathat.

Mit kellene tenni? Mit lehetne tenni? Megpróbálom javaslataimat röviden összegezni.

1. Szervezeti kérdések

A) A legfontosabbnak a vidéki egyesületek létrejöttét tartom. Olyan egyesületek szerveződését várom, amelyek gyermektől az öregségig képesek átfogni, egységes keretbe rendezni a honismeretet szeretők eszmei igényeit. Kikre számítanék a mozgalom újjászervezésekor elsősorban?

- Iskolákban a történelemtanárokra és a gyermekönkormányzatok vezetőire;
- a települések önkormányzatában az oktatási bizottságok ezzel a munkával is megbízott képviselőjére;
- a közgyűjtemények dolgozói közül ugyancsak az erre a tevékenységre felkészített (felkészült!) személyekre.
- Semmiképpen nem bíznám az egyesületek vezérkarát az amúgy is megterhelt könyvtár, levéltár vagy múzeumigazgatókra, hanem olyan állampolgárookra, akik ezt a tevékenységet „megszállottként”, tiszta hittel, teljes energiával fel tudják vállalni. Nagyon sok ilyen ember van a friss nyugdíjasok között is.
- Az egyesületek működőképességét az alapszabályon és az üléseken túl a feladat bizonyítja. Hiszek abban, hogy vannak még emberek Magyarországon, akik a napi lét öldöklő harcai közepe is akarnak valamit tenni a haza, a szülőföld jobb megismeréséért. Ezt a „valamit” kell realizálni, a harminc éves tapasztalatok alapján kibontani, erősíteni.
- Ahol lehet (iskolákban, munkahelyeken, közművelődési intézményekben, kis falvak önkormányzatában) szakköröket, köröket kell létrehozni! Szorgalmaznám, hogy ezekben a körökben vegyes életkorú tagság dolgozzon együtt.
- Szponzorok támogatásával évente és megyénként megszervezném a mozgalom vezetőinek (de az érdeklődőknek is!) évi továbbképzését tanfolyam vagy tábor keretében. Ugyanígy kellene szorgalmazni a körök találkozóját, különösen az ifjúság és az idősebbek kapcsolattartását.
- Ez a mozgalom sem élhet meg tájékoztatás, reklám, menedzsertevékenység nélkül.

2. Honismeret és művelődéspolitikai

„Mi lesz a honismereti mozgalom jövője? Az lesz a legfontosabb a jövőben, ha ott lesz az iskolában tanítókra, tanárookra bízva a honismeret is. Nem melléktantárgyként, nem elhanyagolhatóan, hanem beleépítve abba az alaptudásba, amit majd elvárhatunk minden általános oktatásban részt vett fiától... Fel kell venni az iskolába, akár ezen a néven, akár népismeret néven.” Andrásfalvy Bertalan az V. Országos Honismereti Konferencián tehát pontosan meghatározta az alapkérdést: az ifjúságot tanítani, nevelni kell az iskolában. De hogyan?

A) Nézzük a jelenlegi legfontosabb oktatási dokumentumot, a Nemzeti Alaptanterv harmadik változatát!

- Először is le kívánom szögezni, hogy azt a kifejezést: honismeret, a kötelező iskolázás közös alapkövetelményeinek titulált dokumentumban nem találtam meg.

- Másodjára azt kerestem, hogy a honismeret tartalmi jegyeit melyik műveltségi terület rejti. Az ember és társadalom című fejezetben rátaláltam *A szülőföld és a nemzethez való kötődés* cím alatt. Nem tudom, hogy elég-e így megfogalmazni az alapkérdést. Elég-e az az irányelv, hogy ez a keret mindenkitől egyformán megkövetelhető, s az alaptantárgy feletti mezőben lévő másságot, a sajátost minden iskola, minden tanár saját meggyőződése szerint tanítsa? Itt jutunk el ahhoz a kérdéshez, ahol ez az ügy eddig is megfeneklett. Igen sok külső készítés kellett ahhoz a mi iskolánkban is, hogy a tanórákon, a délutánokon a gyerekek ezzel az ismeret- és tevékenységkörrel is foglalkozzanak.

Mi hozhatná a változást?

- Először is a felsőfokú tanintézetekben oktadni kellene a honismeretet. Ehhez a Zsámbéki Tanítóképző Főiskola már tud tapasztalatokkal szolgálni.

- Ezután meg kellene tanítani a pedagógusokat arra (elsősorban a tanítókat, a történelem- és földrajztanárokat), hogy hogyan lehet az irányelvek keretein belül saját oktatómunkájukba beépíteni, alkotó módon alkalmazni a népismeret jellemző jegyeit. Akik eddig is elkötelezték magukat, akik valamennyire is értik ezt a munkát, azok számára a nagyobb megbecsülés biztosítása lesz az iskolák sikereinek záloga.

- Feltétlenül javasolnám még, hogy a helyi önkormányzatok, a területi oktatási központok írjanak ki pályázatokat arra, hogy az adott település, tájegység honismeretének tanítása hogyan kapcsolódhat az egyes tantárgyak tanításához. Ezeket a kis füzeteket sokszorosítva eljuttatnám az illetékes iskolákba.

- A pedagógusok képzésében, a továbbképzések során feltétlenül felhasználnám Zsolnai József és teamje által kidolgozott Értékközvetítő és Képességfejlesztő program honismeretre megfogalmazott pedagógiai célrendszerét, amiben elsősorban a személyiség értékeinek felszínre hozása a legjelentősebb feladat. Ha áttekintjük fejlesztő programjukat, látjuk, hogy a honismeret értékközvetítő szerepe nagy, az értékdimenziók között egyaránt szerepelnek a világnézeti, erkölcsi, politikai és kognitív feladatrendszerek.

B) Az oktatáson túl a művelődéspolitikai sokfajta tényezővel segíthetné, fejleszthetné, elismertethetné a honismereti mozgalmat:

- A területileg illetékes közművelődési könyvtárak, levéltárak feladata lenne, hogy rendszeresen adjanak ki, sokszorosítsanak a tájra, a lakóhelyre vonatkoztatott anyagot. A helyi kiadványoknak óriási értéke van.

- Legalább időszakonként meg kellene jelentetni minden megyében honismereti folyóiratot. A zalai mozgalom folyóirata, a *Nótárius* jelenleg szünetel, kiadására nemsokára újból sor kerül. Az országos szintű *Honismeret* c. folyóirat megfelelő terítésére nagyobb gondot kellene fordítani!

- Jelentős művelődéspolitikai sikert könyvelhetnek el azok a települések, amelyek képesek emléknapokat szervezni. 1988-ban részt vettem a 700 éves Egervárért ünneplő község programjában. A jeles évforduló nemcsak az ünneplésre kínált lehetőséget, hanem az önvizsgálatra, a

közelmúlt és a jelen elemző értékelésére, s a helyzet pontos ismeretében a szükséges korrekciók megtételére is.

- Bármilyen honismereti rendezvényre kerüljön is sor, fontosnak tartom, hogy az emberek, a pedagógusok is találkozzanak egymással, közösségi élményben legyen részük, hiszen ma már elmaradtak a nagyszülők elbeszélései, elmaradtak azok az alkalmak, amikor az öreg a fiatalnak, az utána jövő nemzedéknek tudását átadhatta.

- Gyakrabban igénybe kellene venni a tömegtájékoztató eszközök által nyújtott lehetőségeket. Ezt nemcsak tájékoztatásra, hanem az emberek „nevelésére”, a hazafiság erősítésére is értem.

Tisztelt Előfizetőinkhez!

Mindenképpen bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, előfizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérjük tisztelettel minden kedves Előfizetőnket, hogy az 1994. évi előfizetési díjat, azaz 200 forintot az alábbi számlára befizetni szíveskedjék: OTP körzeti fiókja, Szeged, Aradi vértanúk tere, 289-98008-666. sz., jóváírandó a Módszertani Közlemények 393. sz. számlájára. Köszönjük.

Azt is hálás köszönettel vennénk Iskolaigazgatóinktól, Tanárkollégáinktól, Munkatársainktól és kedves Olvasóinktól, ha újabb előfizetőket is toboroznának. Ez folyóiratunk folyamatos megjelenése, életben maradása szempontjából rendkívül fontos lenne! Minden ebbéli fáradozásukat előre is köszöni a

MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA

*

SZERZŐINK, MUNKATÁRSAINK FIGYELMÉBE!

Tisztelettel kérjük szerzőnket, hogy kéziratukat a szerkesztőség címére küldjék: 6701 Szeged, Boldogasszony sugárút 6. A borítékra írják rá, hogy kézirat. Csak gépelt, 10-12 lapnál nem nagyobb terjedelmű kéziratot fogadunk el. A kézirat első és második példányát kérjük, kettes sortávolsággal gépelt formában, normál géppapíron, a gépelési hibák gondos kijavításával, a felhasznált szakirodalom pontos feltüntetésével (szerző, cím, hely, kiadó, lapszám, rövidítve: l.).

Külön lapra kérnénk fölírni irányítószámot, lakcímet, munkahelyüket és személyi számukat, mert enélkül tiszteletdíjat nem utalunk ki.

Felhívjuk egyúttal szerzőink figyelmét arra is, hogy másodközlésre nem vállalkozunk, hozzánk küldött írásait más folyóiratokban nem publikálhatják, de az újraközlés jogát is fenntartjuk. Szerkesztőségünkénél is érvényes az általános gyakorlat, hogy kéziratot nem őrünk meg, és nem is küldünk vissza.

A SZERKESZTŐSÉG